

Мушкетер таранту
Леоніда Тарара

Управління культури Полтавської
обласної державної адміністрації
Полтавська обласна бібліотека
для юнацтва ім. О. Гончара

Серія «Сучасні українські письменники»

Мужність таланту Леоніда Горлача

Інтелект-реліз

Вип. 12

Полтава – 2015

83.34Укр.6

М90

Укладач: *Варвара Василівна Потуремець*

Мужність таланту Леоніда Горлача : інтелект-реліз / авт.-укладач В. В. Потуремець. – 2015. – 8 с. – (Сучасні українські письменники).

Дванадцятий випуск інтелект-релізу із серії «Сучасні українські письменники» присвячений творчості сучасного українського поета, лауреата Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка 2013 року Леоніду Горлачу. Він автор романів у віршах «Перст Аскольда», «Слов'янський острів», «Чисте поле», «Руїна», поеми «Ніч у Вишгороді» та інших творів.

«Для мене моя поезія – моя доля.
Не я обрав її, а вона мене».
Леонід Горlach

Леонід Горlach (Коваленко) належить до другої хвилі поетів-шістдесятників. Вийшовши до читача в 1965 році першою збіркою лірики «Сонце в зіницях», за десятки років натхненної праці написав і випустив у світ до півсотні книжок лірики, творів для дітей, поетичного епосу, прози й публіцистики. За творчі здобутки удостоєний міжнародних і всеукраїнських премій: імені М. Островського, І. Нечуя-Левицького, А. Малишка, Г. Сковороди, В. Винниченка, В. Свідзінського, а в 2013 р. за збірку поезій «Знак розбитого ярма» Леонід Горlach удостоєний звання лауреата Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка.

Його дитинство минуло в селі Червоний колодязь Ніжинського району Чернігівської області. Закінчив філологічний факультет Ніжинського педагогічного інституту. Служив в армії. Потім працював на журналістській роботі, редактором у видавництві «Дніпро», в апараті Спілки письменників України, є головним редактором газети «Отчий поріг» Чернігівського земляцтва у м. Києві.

Поетичний талант проявився ще в дитинстві. Найбільший вплив на творчість Леоніда Горlachа мав «Кобзар» Т. Г. Шевченка, поезії Павла Тичини, українські народні пісні. Перші поетичні збірки Леонід Горlach видавав під своїм справжнім прізвищем – Коваленко. Але в Україні на той час уже був ще один Леонід Коваленко – відомий публіцист, друг поета. Тому він взяв дівоче прізвище своєї мами – Горlach.

Поезія Л. Горlachа – актуальна. У вірші «З Чернечої гори» поет малює точну картину сучасного суспільства:

«Як видно звідси, де прадавній Канів
Стоїть на тверді глиняних горбів
Країну гендлярів-політиканів,
Країну зачарованих рабів»!

Багато не треба говорити, варто виколисати в душі подібні слова! Гірко звучать і інші рядки вірша:

«Скажіть хоч ви мені, Тарасе й Боже,
Що за земля у нас, що всяк скубе,
Що за народ, який ніяк не зможе
Із чарів рабства вивільнить себе?»

В поезії Л. Горlachа немало відвертих висновків про наші державотворчі негаразди — про напівмертві села, у покинутих хатах яких «позамерзали фотознімки на стіні», про зросійщені міста, по яких гасають «мерседеси» олігархів, які давно ухвалили резолюцію:

«Збудуєм Україну незалежну,
Лишивши їй для жебрання суму.
А для поетів візьмемо в оренду
У москалів Сибір і Колиму».

Л. Горлач навіть у тихій ліриці постійно сповідує Шевченків дух. У житті часом надто лагідний, у слові він буває нещадним, коли йдеться про захист правди й простої людини.

Як признається поет: «Страшніше над усе погуба Духа, яку вчинили ми самі». Найстрашніше рабство внутрішнє, добровільне. Воно виросло в українців під деформуючим тиском колоністів, поступово зламало гордий козацький дух, бажання скинути ярмо страху і вторинності. Поет звертається до нас усіх:

«Убий в собі раба!
Мов: Ксанфе, випий море...
В собі раба убий! – нам каже нині час.
Чому ж тоді, чому
іще правує горе,
хоча надій людських промінчик не погас?...»

Здається, у всій українській поезії Леонід Горлач лишається єдиним, хто плідно й послідовно працює у жанрі епосу. Він створив п'ять великоформатних історичних поетичних полотен: поему «Ніч у Вишгороді», романи «Перст Аскольда», «Слов'янський острів», «Чисте поле» і «Руїна (або життя і трагедія Івана Мазепи), «Мамай». Поза сумнівом, такий серіал може скласти честь кожній зрілій літературі. Цій роботі присвячено більше 30-ти років.

Роман Горлача «Руїна» - це твір про гетьмана Мазепу — того, котрий не хотів, щоб Україна була територією рабів. Саме історичні твори, базовані на сумлінному й об'єктивному прочитанні старих подій, мають нарешті стати уроком для всіх нас, особливо сучасних політиків. Отут і годиться навести рядки монологу старого Мазепи, вкладені в його вуста поетом ХХІ століття:

«Якщо ж узявсь державний хрест нести,
То будеш лиш тоді з добром у згоді,
Коли в тобі народ — не ти в народі,
Коли не він тобі — для нього ти».

Автор зумів створити об'єктивний образ одного з найбільших гетьманів України, великого європейця і зодчого, який із власного життя зробив руїну, аби Україна не стала Руїною. Події і люди в романі мовби виходять з рамок минулого і з'являються в сьогоденні; виникає відчуття, що все це має безпосередній стосунок до читача. Така сила поезії:

«Держава – що? Вона собі держава
хоча від неї в тебе булава.
Та як спікає самота іржава

і тіло, й душу, і німі слова!
Перед тобою хиляться мільйони.
Страшна то сила – влада над людьми.
Коли нема на вчинок заборони,
Не дай в собі збудить сваволлю тьми...»

Поет не відчуває потреби бути адвокатом Мазепи, бо його Мазепа – не підсудний, а дійова особа історії.

Історичний віршований роман **«Перст Аскольда»** подає цілком достовірну версію того, що перша спроба хрещення київських русичів була на 132 роки раніше за Володимирову акцію. На догоду ж династійним інтересам Рюриковичів сам Нестор-літописець мусив покривити душею, навіть не згадавши про цей факт із життя князів-києвичів.

1982 року з'являється історичний роман у віршах **«Ніч у Вишгороді»**. На зміну ліричним експромтам, що з'являлися у Леоніда Горлача несподівано і легко, прийшов вишуканий вірш, з одвічною загадкою народження і смерті людини.

Прощається з життям у своїй вишгородській резиденції київський князь Ярослав Мудрий. Подумки переходить життєвими дорогами, які пронизали його минулі дні, й болісно дошукується в них сенсу. Битви, боротьба за престол, інтриги, кохання, самотність, яка оточує на вершинах влади, незбагненність багатьох речей та ще віра в те, що це було не намарне, бо з-під його державної руки викликом усьому світові піднялася Київська Русь, - ось що постає в Ярославових спогадах і роздумах у нічному Вишгороді. У сум'ятті останніх дум і настроїв князя перемагає чуття будівничого держави, йому нестримно прагнеться

«Побачити духовним зором
земні діла свої усі
і задихнутися прозором
своєї рідної Русі».

За чотири роки по **«Ночі у Вишгороді»** з'явився другий роман **«Слов'янський острів»**, в якому поет першим в українській літературі виписав картину героїчної боротьби чеських патріотів-гуситів проти римських хрестоносців. Особливо висвітлена роль українців на чолі з Новгород-Сіверським князем Сигизмундом Корибутовичем, який поставив своє військо на службу Янові Жижці. Звідтоді чеський народний вождь називав нашого земляка своїм сином, а той його – батьком.

Останній в цьому епічному циклі роман у віршах **«Мамай»**. В ньому козак Мамай уособлює самостійну силу народу й волю національного духу понад неволю рабів і пристосуванство негідників. Наш великий подвижник Пантелеймон Куліш сказав: «Історія українська сумна, як поминальна пісня».

Але не слід це сприймати буквально. Українську історію треба сприймати так, щоб не хотілося тужити, а праглося жити. Поет видобуває з історичної пам'яті саме те, що спонукає до гідного життя, - дух лицарської честі й національної гідності. Цей твір побудований на зразок Дантової «Божественної комедії» – є пекло, рай і чистилище. Та згодом головний герой – характерник Мамай – повертається до звичайного життя, вирішивши перечекати лиху годину, яка спіткала Україну. Українці любили й досі люблять козака Мамаю як ідеал лицарської честі і громадянської гідності.

Є у Леоніда Горлача твори такої художньої сили, що їх не назвеш інакше, як вірші-страждання. Ось як пише поет про жінок, які залишилися вдовами після Другої світової війни:

«Волів би я не згадувать волів
і вдів, що стали з молоду волами...
Тяжка й страшна їх підневільна путь,
одним на бойню, іншим в сизу глину.
А вдови що? Давно вже тих нема,
Що із війни виходили сльозами.
На них лиш вічна випала зима,
вони нарешті випряглись з ярма
і відійшли у безвість за волами».

Відшукуючи шлях у житті для себе і для інших Леонід Горлач робить висновок:

«Так часто сам себе питаю
серед людської суєти:
невже втекти аж до Дунаю,
щоб мукам прихисток знайти?
І втік би. Так Дніпро гримкоче,
людьми покривджений, як я.
Мов закликає:
- Сивий хлопче,
твоя я доленька, твоя!»

Поезія Леоніда Горлача завжди сучасна й актуальна, адже утверджує вічні цінності в житті особи й народу. Вона звучить на російській, білоруській, грузинській та вірменській мовах.

Твори Леоніда Горлача

На відстані душі : вибране / Л. Горлач. – К. : Молодь, 1991. – 344 с.

Світовид : вірші та поеми / Л. Горлач. - К. : Молодь, 1980. – 110 с.

Слов'янський острів : історичні романи у віршах / Л. Горлач. – К. : редакція журналу «Дніпро», 2008. – 663 с.

Літературознавчі статті про Леоніда Горлача

Довгий О. Долина, здолена без дна... / О. Довгий // Слово Просвіти. – 2011. – 11 берез.– 6 квіт. (13). – С. 11.

Довгий О. Простота, а не спрощеність : про збірку Л. Горлача «Обрії душі» / О. Довгий // Літературна Україна. - 2006. – 5 жовт. – С. 6.

Головко Т. Вичавлюючи з себе раба / Т. Головко // День. – 2013. – 3 лип. – С. 10.

Козак С. Леонід Горлач : «Література – стан душі» / С. Козак // Літературна Україна. – 2010. – 12 серп. – С. 1, 6.

Корбач І. «Руїна» - роман у віршах / І. Корбач // Урядовий кур'єр. – 2004. – 11 верес. – С. 9.

Слабошпицький М. А мудрість приносить велику печаль... / М. Слабошпицький // Урядовий кур'єр. – 2013. – 1 лют. – С. 13.

Слабошпицький М. Історичний контекст та універсальний зміст / М. Слабошпицький // Голос України. – 2010. – 27 листоп. – С. 23.

Наєнко М. «...іще не догоріли свічі» / М. Наєнко // Літературна Україна. – 2005. – 10 лют. – С. 6.

Шокало О. Не тужити, а прагнути жити! / О. Шокало // Урядовий кур'єр. – 2010. – 19 листоп. – С. 12.

Шокало О. Поезія – не ремесло, а доля / О. Шокало // Слово просвіти. – 2010. – ч. 32 (28 жовт.- 3 листоп.). – С. 8-9.

Серія «Сучасні українські письменники»

Мужність таланту Леоніда Горлача

Інтелект-реліз

Вип. 12

Автор-укладач *Варвара Василівна Потуремець*

Редактор *С. В. Сичова*

Комп'ютерна верстка *О. П. Алешкевич*

Відповідальна за випуск *І. В. Балибіна*

Підписано до друку 06.04.2015. 8 стор. Тираж 3 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олеса Гончара
36038, м. Полтава. вул. Енгельса, 25а

<http://libgonchar.org> E-mail: pobugonchara@ukr.net